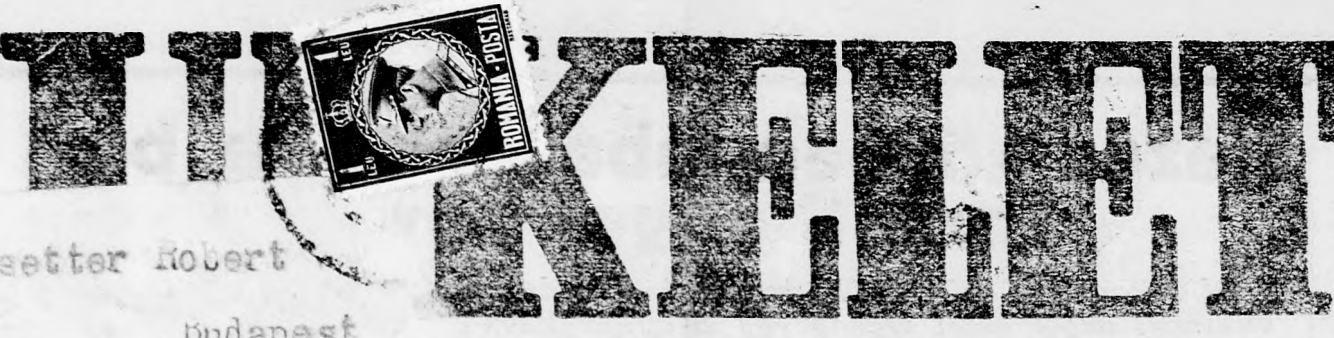

Taxa postala
 platte la numar
 No. 224716-929.

Szerkesztőség
 és kiadóhivatal:
 Cluj-Kolozsvár, Stra-
 da Baron L. Pop (v. Brassai) u. 10.
 Telefon: 9-77. Eöf. Helyi árak: Ho-
 nyonta 119, negy-
 hetente 600, egészévre 1
 évre 6000, egészévre 10 évre 60000.
 Hirdetési árak: az első napra
 értékü válna. Hirdetéseket az
 szerint. Az „UJ KELET” az országos
 pánság, zsidóság egyetlen naplaja
 Cikkjeink utánnyomását csak a for-
 rás megjelölésével engedjük meg

UJ KELET
 Budapest
 VIII. kerület, Széchenyi u. 8.
ZSIDÓ POLITIKAI NAPLAP

Bermentetlen
 eveket nem
 fogadunk el.
 Kéziratok meg-
 őrzésére és visszaküldésére: nem vál-
 lalkozunk. Főszerkesztő Dr. Marton
 Ernő. Felelős szerkesztő Jánber
 Ferenc. Bukaresti szerkesztő: Hát-
 szegi Ernő, Str. Sf. Constantin Nr. 31

Ára 5 lei

Pentek, 1932 Jan 15.

5692. EV SEBAT 7. XV. EVF. 11. SZÁM

átvette
zetését

13. Tatar
 ma délben
 miniszterelnök
 ivatala veze-
 lak ma iktat-
 zoktatsági

cukor
áról

13. Az
 miniszteri-
 5 leiben ál-
 imális árat.
 gedi, hogy
 hol nincs
 bi állomás-
 shhez az ár-
 A cukor
 letben fel-

ó Nagy-
eteszesz-
ytat

13. (Az
 radi vizsgá-
 egyik ügyé-
 várásra ér-
 vizsgálóbíró
 tásokat fo-
 rga Antal,
 gyár igazga-
 lmann Test-
 kihallgatá-
 k. Az egyik
 ott nyilatko-
 y speciális
 ról nem nyi-

22 között
dijasokat

A pénzügy-
 t a pénz-
 elrendelve,
 ényeit min-
 ki kell fi-
 nak gondos-
 és tolongás
 kell közöl-
 szerint a
 A minisz-
 nisztrátoro-
 ehajtásáért.

en fo-
zdasági
kulását

13. A ma-
 kiküldöttjei
 kos és Bor-
 égileg meg-
 és a kor-
 erjesztve a
 zott határo-
 tagjai nagy
 dotség elő-
 k, hogy a
 n belül tel-

A legutóbbi
 következté-
 slet nyilván-
 iránt, ami-
 yama vala-
 javult.

erü rá-

mmel pom-
 képpel, ér-
 magyarázó
 Kolozsvárt
 ingyen-

Tiszteletbeli takarékoság

Minden kormány-program homlokzatán ott ragyog, az első helyen a mágius szó: takarékoság.
 A nemzeti parasztpárt az autókön kerde. Azt mondották: egyetlen miniszterium sem tarthat több autót, mint amennyire szüksége van. Erre azután kiderült, hogy nemcsak a miniszternek, a miniszternek, kabinet igazgatónak, kabinetfőnöknek, de a főtisztviselőknek is szükségük van autóra.
 A végén több miniszteriumi autó szalagált Bukarestben, mint amennyi az előtt volt.
 Lorga a miniszteri tárcákon és a köztisztviselőkön kezdte el a takarékoskodást. Alighogy átvette a hatalmat, nyakvágó főre nevezte ki a tiszteletbeli alminisztereket. Meg a különböző ugyancsak tiszteletbeli inspektorokat és bizottsági tagokat. Akik önzetlenül bocsájtják munkaberejüket a közjó szolgálatába.
 Nyilvánvaló volt, hogy ez nem fog jóra vezetni.
 Rövidesen kiderült, hogy a „tiszteletbeli” önzetlenek fizetést nem kaptak ugyan, de a napidíjakat, reprezentációs és kiszállási költségeket nem utasították vissza.
 Most vége lett ennek a legendának is. A különböző tiszteletbeliek mind bevonultak a költségvetésbe.
 Pangel „tiszteletbeli” a sajtó fizetési alminisztere lett. Métes alminiszter pedig a muzeumokat és könyvtárakat fogja igazgatni, ugyancsak a költségvetés keretein belül.
 A csodák három napig szoktak tartani — a mi politikusaink önzetlensége sem sokkal hosszabb életű. Csak a kormányok takarékosága, az marad meg rendületlenül „tiszteletbeli”-nek.

Egy csapásra két legyet

Mert nem csak arról van szó, hogy Németország nem fizethet.
 Arról is szó van, hogy Hitler Brünning nyilatkozata talán még jobban mellbevágta, mint az egész forradalmi felháborásban élő francia közvéleményt.
 Nem azért, mintha Hitler előtt nem volna rokonszenves a jóvátételek megszüntetése. Hiszen évek óta ezzel a jelszóval agitálta meg a milliós tömegeket, ez volt a nemzeti szocializmus legnagyobb propaganda jelszava, amellyel mint Európa munitásról féltek Franciaországban és retorziókkal fenyegettek arra az esetre, ha netán a „náci” kormányra kerülne.
 És most egyszerűen előáll a kancellár és Hitler helyett mondja ki, hogy nem mehet tovább...
 A rövid, de kategórikus bejelentés nem tartalmazott mást, mint az egész Hitler programot.
 Érdekes és mégis mennyire mellbevágta Hitleret...
 Anyira, hogy most, pár nap előtti ígéretét megszegve, ellenjelöltet állít Németország birodalmi elnökének, a világháborús-hős Hindenburgnak.
 Ez a kevésbé logikus cselekedet rossz jel a nemzeti szocialista pártra, de annál kedvezőbb az egyetemes emberi érdekek és béke számára.
 Mert Brünning nyilatkozatával egy csapásra két legyet ütött. Véget vetett a jóvátételi kérdés bizonytalanságának és jól, alaposan mellbevágta Hitleret.
 Lehet, hogy nem családunk, ha azt állítjuk, hogy ez az első nagy mellbevágás csak a kezdet. Utána a többi következik...

Németország egyasségi ajánlata

Brünning kancellár őszinte szavai és a francia kormány újjaalakítása mindenkit megyőztek arról, hogy a lausannei konferencián határozni kell. Határozni és nem halasztani. Németország július óta fizetésképtelen. Ez már a nyáron tartott londoni, párizsi, berlini és házeli konferenciákon sem volt titok, de a hitelező államok nem mertek tudomást venni róla. Hogy Lausanneban végre történjék is valami, Brünning kancellár őszintén megmondta, hogy Németország inzulvens és belátható időn belül nem is lesz abban

Tatar Coriolan Erdély új minisztere megértő politikát ígér a kisebbségeknek

Az új erdélyi miniszter mindenekeiért a nyugdíjak rendszer kifizetését ígéri

Bucuresti-Bukarest, január 14. Erdély politikai életének legújabb eseménye dr. Tatar Coriolan kolozsvári egyetemi tanár orvosprofesszor Kolozsvár város interimárbizottság volt elnökének erdélyi miniszterré való kinevezése. Az új erdélyi miniszter személyétől és működésétől joggal remélnék fordulatot, rendszerváltozást és új szellemet Románia kisebbségei. Az új erdélyi alminiszter az alábbiakban ismertette programját bukaresti munkatársunk előtt:
 — Részletes programot ma még nem tudok adni — mondotta Erdély új minisztere, mert új helyzetben vettem át a súlyos felelősséggel járó megbízatásomat. Ma, csütörtök este visszautazom Kolozsvárra, ahonnan hétfőn térök vissza Bukarestbe és kedden fogadom a sajtó munkatársait s azok előtt részletesen ismertetem működési programomat. Általánosságban folytatni akarom azt a munkát, amelyet elődöm, dr. Pop Valer kezdett meg.

Fokozott gondot kívánok fordítani a nyugdíjasok sérelmeinek orvoslására, amely kérdésnél azonban nem szabad elfelejteni, hogy a jelenlegi pénzügyi helyzet nem teszi lehetővé — bármennyire is szeretné a kormány emberi és szociális szempontból — az összes nyugdíjhátralékok gyors kifizetését.

A kormány és a pénzügyminiszter intenciója az, hogy január hónaptól kezdődően az összes nyugdíjasok és tisztviselők minden hónapban pontosan kapják meg járandóságukat, az elmaradt hátralékokat pedig fokozatosan igyekszünk rendezni.

Bizonyos harmonizálást kell azonban megvalósítani a nyugdíjakkal kapcsolatban, mert ha az a helyzet, hogy sok esetben a tényleges szolgáltatást teljesítő tisztviselők 25-30 százaléka kisebb fizetést kap, mint a vele egy képesítésű és ugyanazon munkakört betöltött nyugdíjas.

Remélem, hogy a legutóbbi minisztertanács határozata értelmében, miután a kormány jóindulattal és megértő intenciókkal van a nyugdíjasokkal szemben, Argetoianu pénzügyminiszter külföldről való visszatérése után általános megnyugvást keltő módon zárhatjuk le ezt a problémát. Amíg ezen a helyen leszek, arra fogok törekedni, hogy az

összes erdélyi tisztviselők és nyugdíjasok rendszeren kapják járandóságukat és az ezzel összefüggő panaszok véglegesen megszűnjenek.

— Politikailag remél-e változást miniszter ur a kisebbségekkel kapcsolatban — kérdezte munkatársunk.
 — A kisebbségeknek — válaszolt dr. Tataru miniszter, számolniuk kell azazal, hogy új körülmények közé jutottak és Romániában élnek. En, mindig őszinte híve voltam és az is leszek a megértő politikának az összes kisebbségekkel.

Szükségesnek és helyesnek tartanám, ha az összes kisebbségi politikai pártok vezetői intenzív kapcsolatot építenének ki az erdélyi miniszteriummal és vélem, mert a közvetlen személyes érintkezés során sok lényes problémát juttathatnánk a kisebbségek és a királyi felületek lecsiszolásának.

Tervem az, hogy időm és tevékenységem legnagyobb részét Erdélyben töltöm, illetve végzem, ahol különböző ankétokat fogok tartani, a helyszínen fogom kivizsgálni a felmerülő esetleges panaszokat és Bukarestben csak az egyes problémák adminisztratív részét intézem el.

Kibővítik-e és milyen mértékben az erdélyi miniszteriumot volt a következő kérdésünk.

Az erdélyi miniszterium hatáskörének kiszélesítése Jorga miniszterelnök ur intenciója szerint fog megtörténni, de hogy milyen mértékben és milyen szempontok szerint, ezt csak a miniszterelnök urral a jövő héten lefolytatandó tanácskozás során fogjuk tisztázni. A miniszterelnök urat megértő intenciók vezetik az erdélyi kérdésben. Ezt igazolja, hogy személyesen erdélyi politikust állított a miniszterium élére és remélem, hogy a kormány részéről az Erdly iránt megnyilvánuló megértő szellem konkrét és kedvező eredményeket fog hozni a jövőben.

Eddig szól dr. Tatar Coriolan Erdély új miniszterének nyilatkozata. Erdély kisebbségei, elsősorban a magyarság várakozással tekintenek az új miniszternek a jövő héten adandó részletes munkaprogramja elé és azt a bizalmat előlegezik dr. Tatar Coriolan személyének, amellyel, mint Kolozsvár város interimárbizottsága elnökének munkáját eddig is kísérték.

kommerciális jellegű adósságaik után. E kettőt együtt — nem. Ez a lényege a fizetésképtelenség deklarációjának.

A bázeli expertek Németország külföldi kommerciális adósságát 24-28 milliárd márkára becsülik, amelynek évi kamat- és amortizációs szolgálata 1600-1800 millió márká. A Young-tervezet szerint Németországnak évi 1700-1800 milliót kellene fizetni jóvátétel címen. A kommerciális és politikai kötelezettségek tehát évi 3500 millió márká terhet jelentenek Németországnak. A német export évi 7-8. legjobb esetben 9 milliárd márkára becsülhető a mai árak mellett. Nyilvánvaló azonban, hogy Németország ebből nem tudna 3 és félmilliárdot adósság fizetésére fordítani, még akkor sem, ha legnagyobb igyekezettel próbálná meg tenni, mert hiszen exportálni csak úgy tud, ha importál is. Már pedig a jelenlegi kereskedelmi és valutáris nehézségek között bajos elképzelni, hogy Németország kétszerannyit exportáljon, mint amennyit importál. Ezt még Lausanneban is kénytelenek lesznek tudomásul venni.

VILAG TÜKRE

A szovjet költségvetése

Az orosz szovjetbirodalom költségvetésében, amelyet most tett közzé, valószínűleg asztronómiai számok vonulnak föl előttünk. Kiadás: 27.041.966.000 rubel, az állami bevétel közel félmilliárdtal több. Oroszország központi végrehajtóbizottsága ezt a kimutatást 1931 december 28-án, vagyis már három nappal az új gazdasági esztendő előtt jóváhagyta.

Korai lenne azonban ebből arra következtetni, hogy Oroszország pénzügyi gazdasága teljesen rendben lenne. A költségvetés jelentékeny konstrukciója, formális egyensúlya és félmilliárdos többlete ellenére, amelyből egy speciális tartalékalapot létesítettek a szovjetunió új áll előttünk, mint egy házárdírozó nagyvállalkozó, aki egy hatalmas áruházat kezdett építeni és eljutott a negyedik emeletig. Igyekeznie kell pénzt szerezni, hogy a további emeletet is befejeződjének, hogy az épület belső berendezése elkészüljön, amely nélkül az elmúlt évek munkája hiábavaló lenne. Pénzügyi és gazdasági elszigeteltségének tudatában, saját szolid jövedelmi forrásainak, jövedelmének és hitelének hiányában ez a nagy vállalkozó az infláció eszközéhez nyúl. A szovjet 1932-es költségvetése valószínűleg inflációsköltségvetés. Könyven beigazolható, hogy a szovjetállami jövedelmei 1931-ben nem emelkedtek úgy, hogy az hétmilliárdtal magasabb lehessen az elmúlt esztendő butgetjénél.

Ismeretes, hogy a szovjet költségvetésének kerek hatvan százalékát emészti föl az ipari építkezés, főleg pedig a nehéz ipar építkezése. Az új költségvetés előirányozza a mű teljes befejezését, ami egymagában is házárd vállalkozás. De ha betetőznék is az építkezéseket, nem nagyon valószínű, hogy ezek a nagyüzemek a termelésnek olyan mérvű fokozását idézzék elő, — 35 százalékot. — ahogy az a budgetben be van állítva. Igaz, hogy az állam jövedelmei nemcsak az állami iparból és kereskedelemről származnak, hanem a mezőgazdaságból, a bányászattól és a belső hitelekkel származó jövedelmekből is. Mindez azonban a költségvetésbe beállított 27 milliárdot nem tudja kihozni. Erre csupán a bankpréz képes, amely nemcsak a diszkreditált cári és Kerenszky-rubelt értéktelenítet te el, hanem ráfanyalódik a szovjetpénzre, a cservonetzre is, csak hogy ezt elővigyázatosabban, burkolatban és nagy raffinériával cselekszi.

Bizonyos, hogy a pénznek a szovjetállamban más a funkciója, mint a többi államokban. A szovjetvalutának egész sajátos szerepe van: önkéntesen elszigetelt csereeszköz egy olyan államban, melynek az a tendenciája, hogy a pénzt egyáltalában megszüntesse. Nem lehet kapitalista fogalmakkal lenézni. A szovjet hatalmasai értenek hozzá, hogyan lehet költségvetési többleteket kipréselni belső állami hiteloperációkkal, a lakosság életstandardjának megszorításával, a közkezen forgó pénzek ügyesen és rejtetten végrehajtott gyarapításával. A szovjet urai nem törődnek azzal, hogy a cservonetz bevásárló ereje csökken a külföldön. Földök, hogy a hatalmas orosz terület sokmillió népe gazdasági életében nem érezhető a kurzus-csökkenés. A valuta Oroszországban nem szolgál teaurálási célokat. Senkinek eszébe nem jut a pénz fölhalmozni, mert hiszen nagyobb, hasznosított objektumokat nem vásárolhat rajta. A földbirtok a

paraszt-nagygazdák, a kulákok és birtokalk megsemmisítése óta vagy az államé lett, vagy a földnélküliek szövetkezése. Házat vásárolni Oroszországban álomnak is vakmerő dolog, gyárat és műhelyt venni — ezen mosolyognak az emberek. Külföldi vállalkozók kiaknázhatják az ország kiapadhatatlan kincseinek egy részét, koncessziókkal, amelyeket azonban a szovjet egyre gyéribben osztogat. A tervezési programjába tartozik a szovjetbirodalomnak lehetőleg gazdasági függetlenítése. Ez a programot bizonyára kényszeríti kelleke a tervezésnek: a külföldi tőke ugyanis nem kíván erősen résztvenni abban a gazdasági életben, amely nem egyéni haszonra rendezkedik be, hanem a nép szükségleteinek a lehetőségéhez képest való kielégítésére. A külföldi vállalkozói látják a tervezés gazdasági jelenségeit, tudják nagyon jól, hogy a proletáriátus életmódjának emelése belátható időn belül csak a propaganda ígérete. Mi használja, hogy a szovjet-közgazdaság számszerint fel is emeli tisztviselőinek fizetését és munkásai bérét a gazdasági élet némely ágában, abból a célból, hogy a produktivitást emelje, ha egyúttal a rubel vásárló erejét lecsökkenti.

A szovjet-költségvetésből azt látjuk, hogy az állam jövedelmének 47 százaléka a proletáriátus teremtései, 30 százalékát adják a kollektívizált 8 százalékos az individuális és — 0.1 százalékot a kulákok mezőgazdasági üzemei. Legnagyobb áldozatot hozták tehát a munkások, számszerint 16 millió dolgozó ember. A kollektívizált parasztság (80 millió) olyan szegények, hogy az államnak csak 30 százalék jövedelmet szállíthatnak, holott ők a lakosság 50 százalékát adják. A 45 millió törpebirtokos paraszt még ezeknél is szegényebb. Tőlük már az állam csak jövedelmük 8 százalékára számít.

Grinko, a pénzügyi népbiztos kijelentette, hogy az 1932-es költségvetés kétszer akkora, mint amilyent az öt éves tervezésbe beállították. Ez azonban nem jelenti semmiképpen sem azt, hogy az állam egyes polgárai és a közösség három év alatt megkettőzött jövedelem fölött rendelkezzenek. Elég, ha a mai árakat vesszük figyelembe. Meglátjuk belőlük, hogy az öt éves tervezés harmadik esztendeje után a szovjet gazdasági viszonyai éppen eléggé ziláltak és a szovjet költségvetése sokkal labilabb, mint ahogy azt az orosz kormány sajtó népe és a külföld előtt bemutatni szeretné. Szovjet-Oroszország gazdasági újjáépítésében lényeges tényezőként állította be az áldozatkészséget, a csökkentett életigényeket és azt, hogy minden polgár produktív munkára fogja. Olyan tényezők ezek, amelyek kétségtelenül nagy tételt jelentenek a legprecízebb és számokra alapított tervek elkészítésénél. Azonban kétélű fegyver ez is. Mert a nép türelme nem kiapadhatatlan és erre, mint matematikai bizonyosságra építeni a lehető legnagyobb kockázat.

Ugyvédi határidőnapló 1932 480 lej
Lepage-^{nai} Vidékre után-Cluj vétel franco.

Első eset,

hogy a hántott fa nem drágább a bükkfánál!

Használjuk ki!

Hántottfa aprítva házhoz szállítva 100 kg.-ként 75 lej
Bükkhasából aprított 100 kg.-ként 75 lej
Vegyes másodosztályú 100 kg.-ként 65 lej
20 mázsás vételnél

10 százalék esedemény

Megrendelhető:

Lázár falerméőnél

Reg. Ferd. 59. Telefon 2-51

Slezés közben lábát törte a bukaresti angol követ

BUCURESTI-BUKAREST, január 14. Predeáról jelentik, hogy Palairt bukaresti angol követ tegnap egy si-kiránduláson vett részt a havasokban. A diplomata eközben szerencsétlenül járt és lábát törte. Hordágyon vitték a második vadászszázalaj segélyhelyére, majd onnan szanatóriumba szállították.

A PÉNZ TRAGÉDIÁJA

IRTÁK DR. LIGETI SÁNDOR ÉS DR. MARTON ERNŐ (20)

Miért kellett Amerikát felfedezni

A kapitalizmus irányában való fejlődést különösen két történelmi esemény mozdította elő: a keresztes háborúk és Amerika felfedezése. A középkor primitív életébe és gazdálkodásába a keresztes háborúk hozták döntő fordulatot. A bár nyugati világ közvetlen kapcsolatba kerül a régi keleti kultúrával, annak művészi és kényelmi berendezéseivel, a fényűzési tárgyak és izes keleti fűszerek fontos kereskedelmi cikkeké válnak és a finomabb dolgok iránt mutatkozó kereslet új lökést ad az európai kézműiparnak is. A kereskedelem minden veszélyessége mellett rentabilis vállalkozással lesz a egyre nagyobb tökélet fordítanak kereskedelmi célokra. A tengeri kikötő városok a nagy tökével rendelkező kereskedők központjává válnak.

A fejlődő kereskedelmi élet vetette meg az alapját az európai kapitalizmusnak, máresak azért is, mert elsősorban ennek köszönhető Amerika felfedezése, amely egyszerre megváltoztatta az európai gazdasági élet ritmusát. Amerika rendkívül nemes éreggazdasága az európai pénztöke hatalmas megnövekedéséhez vezetett. Amerika felfedezése tehát korántsem tekinthető a véletlen művének, hanem a körülmények és tények egész láncolatára vezethető vissza, amelyek századokkal nyulnak hátra az európai történelemben s amelyek a XV-ik század végén érték el kifejlődésüket. Szellemi, politikai és mindenekelőtt gazdasági tényezők tették szükségessé ezt a felfedezést, amely a világtörténelem egyik legfontosabb fordulópontja lett.

A nemzeti államok kialakulása

A XV-ik század és XVI-ik század kezdete volt a reneszanszkor virágzásának ideje, a tudományos kutatások és a politikai renddel való elégedetlenség kora. Politikailag akkor épült fel a modern állam a feudalizmus romjain és a nemzeti államok keletkezésével véget érték a középkor magánjellegű háborúi is. Utazók és kereskedők egyre nagyobb védelmet élveztek. Nem rövidítették meg már őket a hűbéri időben lépten-nyomon jelentkező és forgalmat korlátozó vámok és adók. A megszilárdult viszonyok között természetesen rohamos fejlődésnek indul a kereskedelem s a gazdasági élet felpezsdülése újabb és újabb ösztönzést ad a felfedező és kutató utazásokra. Ezeket az utazásokat akkor már nagyon megkönnyítette az iránytű ismerete s a XV-ik század közepén feltalált könyvnyomtatás, amely az utazások eredményeinek közlését mozdította elő.

Mіндеzen okoknál és körülményeknél azonban sokkal fontosabb volt az akkori Európának az türelmetlen vágya, hogy Kelet, főleg India felé gyorsabb és olcsóbb utat találjanak az eddiginél. Európa ugyanis a legtöbb fényűzési és használati cikk tekintetében Ázsiától függött. A ma emberei, akik a húst és egyéb romlandó élelmiszereket hűtőházakban és elektromos hűtőszekrényekben frissen tarthatják, alig tudják megérteni a fűszerek nagy fontosságát a középkorban, de az akkori egyhangu táplálkozás s a sok nyers étel, amelyeket a romlástól meg kellett óvni, annyira kívánatosá és szükségessé tették a fűszereket, hogy uralkodók, ha kedveskedni akartak egymásnak, fűszereket küldtek ajándékba. Az indiai bors minden tehetősebb középkori háztartásban használatos volt. Arabiai fahéj és cukor közkedvelt árucikkek voltak. A gyógyszerészek balzsamot, rhabarharát, aloét és gummit hoztattak Ázsiából s a drágakövek, amelyek Európa előkelőit díszítették ugyan csak Keletről kerültek ide. Fésztékek, bagdadi indigó, üvegárny, porcellán, kovacsolt vas, gyanju és selyemáru, perzsaszőnyegek, sálak és finom vásznak

képezték a hajók rakományait, míg Európa csak fát, arzént, higanyt, rezet és ólmot exportált, amelyekre szüksége volt ugyan a Keletnek, de nagy súlyuk miatt szállításuk a hosszú szárazföldi uton fáradságos és költséges volt. Ezért a kereskedelmi mérleg mindig Ázsiára nézve volt kedvezőbb s Európa lassanként aranyát és ezüstjét is kénytelen volt Ázsiának adni az onnan vásárolt becses árukért. Ha Mexikó és Peru hatalmas aranyszákmánya idejében nem érkezik, ki tudja, vajjon nem-e vett volna az emberiség gazdasági fejlődése egészen más irányt?

A felfedező utak

A kereskedelmi forgalom sulypontja, amely eleinte az olasz városokban volt, a török hódítók előretörése következtében egyre inkább az Atlanti óceán partvidékére terelődött át. Az Indiába vezető utat Afrika körül keresték és találták meg és ez a törekvés vezetett Amerika felfedezéséhez is. Ez a felfedezés már annyira szükségszerű volt, hogy ha Kolumbus utja nem is történelem, úgy a következő évtizedben a Vasco de Gama után hajózási Cabral fedezte volna fel, mert flottája az eredeti utiránytól eltérve, Braziliában kötött ki.

A történelmi előzmények logikus következménye volt az is, hogy az olasz tengeri hegemoniát Portugália és Spanyolország vegyék át, mint az Atlanti óceán partján fekvő államok. Az Indiába vezető új tengeri ut legjelentősebb hatása volt az, hogy az olcsóbb szállítási költségek erősen leszállították a keleti termékek árát, ami nagy mértékben mozdította elő elterjedésüket. A hosszú tengeri utak ösztönzést adtak nagyobb és erősebb hajók építésére s így rentabilitás vált bizonyos, eddig ismeretlen termékeknek Európába való importálása, mint a tea, tengeri és dohány. A gazdasági fellendülés fokozatosan feljavította a kereskedelem módszereit, új iparágak keletkezését eredményezte, amivel új tökéletet hozott mozgásba s a tökések hatalmi pozícióját még jobban megerősítette. Ezzel egyidejűleg természetesen aláástta a megmerevedett céhrendszer befolyását az iparban és kereskedelemben egyaránt.

A gyarmatosítás hatásai

Mexikó és Peru óriási kincseinek kifizetése Európát új és hatalmas mennyiségű nemesfém készlethez juttatta. megsokszorozta a vert pénzek összegét s e pénzbőség révén szükségszerűen forradalmat idézett elő az árak árában. Mialatt a király és a nemesség az új gyarmatokon vezettek hódító és rablóhadjáratokat, az alatt Európában egy új középosztály, a városi polgárság aratta le ezeknek a harcoknak a gyümölcsét. Minden országban rohamosan nőtt a kereskedők és iparosok száma, valamint azoké, akik az új világban, a gyarmatokon akartak maguknak jobb életlehetőséget teremteni. A gyarmatosító vállalkozás óriási rentabilitása újra hatalmas tökéket felhalmozódást idézte elő és újabb lökést adott az Amerika felfedezésére után mindjobban kibontakozó kapitalizmusnak.

(Folytatjuk)

— Száraz, ködös idő várható. Budapestről jelentik: A meteorológiai intézet időjárásprognózisa szerint tulnövomán derült és száraz időjárás várható erős éjjeli lehűléssel és reggeli köddel.

— Lefoglalták a hindu nacionalista kongresszus ülést. Londonból jelentik: Allahabadban az indiai kormányzat lefoglaltatta a nacionalista kongresszus ülést. A hátra felvonták az angol lobogót.

Zsidó népkonyhát!

Az elmúlt őszkor látogattam meg a kolozsvári Napközi Otthont. Összeszorult szívvel, az aggodalmak tompa hangján beszélünk akkor Neuberger Zsigmondnál, a Nőegylet fíradhatatlan elnöknőjével, mindannyiunk nagyszasszonyával, hogy mi lesz a télen? A gazdasági viszonyok egyre rosszabbodtak, a város zsidóságának ama elemei, akikre minden emberies mozgalomnál számítani lehetett, egyre kevesbülő kapacitással tudtak eljéget tenni magukra vállalt kötelezettségeknek, ellenben a kisemberek nyomora megdöbbentő arányokban torziosodott.

Jött a tél. Ismét ellátogatók a szegénység és irgalom falai közé és megkönnyebbulve látom, hogy a gyerekek vidámak s bár kopott ruhában járnak, de téli gúnnyuk van, némelyiken új kabát, az Árvagondozó jövedelméből. A százharminckét gyermek naponta kap ebédet-vacsorát, nem változtatás, de nem is szükösét. A női agmenház is — amely függetlenítette magát a Nőegylettől — fejlődött azóta, a péntek esti garasok jövedelméből. Most már heten vannak az ápoltak, kényelmes, szellős szobákban. Fürdőszoba, ebédlő, társalgó áll a rendelkezésükre: penzióban sem kapnának külön ellátást.

A ruhaakciót Szabó Jenőné vezette le „vezérkarával” egyetemben. Herschkovits Imréné, Bernát Mórné, Léderer Albertné, Hajós Mátyásné, Sipos Jenőné, dr. Erdősné házról-házra járva kérték a jobb módú polgárok gyermekeinek kinőtt téli ruháskáit, amivel sikerült felöltöztetni százharminckét gyermeket. A snylők közül a Pata uccában nemrég meghalt az öreg vak Mózes Hillel, a többiek pedig egy helyre igyekeznek koncentrálni, hogy ellátásuk olcsóbb legyen. Reiter Józsefné dolgozik ebben az irányban. Aká látta a néhány szerencsétlent, méltányolni fogja a munkát és áldani fogja a kezeket, amelyek ezeket a boldogtalankat gondozzák.

A jótékonyaságnak ez a néhány része tehát különösen nem szenved a gazdasági válság sulya alatt. A Nőegylet kéthetenként teát ad és ez így lendít valamit a gyermekek ellátásán. Grün Mórné, dr. Biró Gézané, Léb Jenőné, Adler Zsigmondné és Gottlieb Józsefné fíradhatatlanul dolgoznak azon, hogy intézményesítsék ezeket a jól bevált rendezvényeket. De megakadt — és ez borzasztó baj — a népkonyha-akció. Déli időben már nem jönnek sajkákkal a szegények a Napközi konyhába. Otthon éheznek. Garmadával jönnek a levelek. „Tisztelt, drága nagyságos asszonyom — írja az egyik —, bocsánatot kérek, amiért zavarom e pár sorommal, de nagyon-nagyon szomorú helyzetem kényszerít rá, hogy nagyságos asszonyom nemes szívéhez forduljak. Az uram betegem fekszik itthon, a leányom most jött ki a kórházból, éhen pusztulunk, mert nincs semmi segítségünk. Drága nagyságos asszonyom, legyen szíves fíradjon el hozzánk és győződjön meg személyesen az én szomorú helyzetemről”.

Ezt írja Weiszné, ezt írja Schreiber Dávid szabó, aki hét gyermekével együtt éheznek és már egy éve nem tudott hárbért fizetni, ilyesmit ír Deutsch Salamon, aki kereskedő volt, adakozott és most lekerült a kéregetők közé, ezt írja Markovits, a perselyes, aki ötdömággal betegeskedik, nyilván, mert nem volt mit ennie.

A népkonyhát tehát fel kell állítani gyorsan és akinek még van egy garasa, felelje meg és adja a nélkülözhető, éhező didérgőknek. A Nőegylet vezetősége panasolja, hogy sokan elmaradnak a tagdíjak fizetéséről, mert leépítettek. Ilyesmit azonban bünös dolog leépíteni.

A Nőegylet dr. Spitzer József fíttár kezdeményezésére elhatározta, hogy mégis bevezeti a népkonyhát és élelemmel és fával fogja támogatni télviz idején a leginszesebbeket. Leszegényedtünk, ez igaz, de csak anyagiakban, könyörületeség dolgában gazdagodnunk kell. Támogassuk a népkonyha-akciót. (sz. L.)

A legújabb divatu estélyi virágok

legolcsóbb beszerzési forrása:

“HELICON”

művirág és iparművészeti szalon ORADEA, Str. Rimanoc 4. I. em. VÍZONT ladáknak nagyobb árengedmény

„Zimmermann mondja Zim

Általán le sit

Szombat

Cluj-Kolozsvár, let tudósítójától). előtt az egész érc Zimmermann-féle zációjával. Zimmermann-féle hamisította a husmanyait a legnagyobb lehetett meg bank hasonló és a készült termékeit mára ez jelenti az fokát, mert tudva ércpénzek angol készülnék. Zimmermann vizsgálati fog sító művészetéért vénszük harmadik nácseknak vezetési óriási érdeklődés nem mindennapos

Már maga a vád amelyen a per vá társaságában fogt mann Emil felé ir deklódés, aki sov ges külsejű, kopot Mellette pont az e rik jómódú nagys Joviális, kövér, ősnyelemhezszokott mermann mellett esztendő szimbóló kövéré esztendő jel ték volna el. Mel Benedek Jenő, a d mermann Vilmos, József és Illés Gy Zimmermann mun ton ügynök. A v mann Emil, Bened zsef voltak vizsgá

A vádlottak szá kintélyes védelem mal a törvénszék dője dr. Klein Mil dr. Kóbor, Spier Illés fivéreket és dr. Ghilezan Liviu ket Gradae ügyész A nacionalék f mann teszi meg ve deklódés közepette

„Bene ja Zim

— Éveken keres kül — valja — és kal. A krízis miat sethez. Valósgálgal dek Henrik, aki ro hogy az ő finansz huszlejeseket ham de Benedek addig tam az ajánlatát, sillinget adott át zással, hogy a Bécsebe, hogy a sz rezzem. Az ezer s is utaztam külf klisétet,

hanem még elő zettem az Benedeknek azt n egy klisé, de az n használni. Eyre adott, hatszáz sill feltétlenül szereze nikai felszerelések tam külföldre, de mert azt magam A pénzbel egyéb pedig egy pénzsá azonnal működésbe

A sajt készíté Ezután elmondta gépet a Szántó és levő műhelyben nem dolgozhatott Illés Józsefet. Ho llyen munkát vége készítményt készü

„Zimmermann biztatott“ — mondja Benedek... „Benedek biztatott“ — mondja Zimmermann

Általános érdeklődés mellett zajlott le a Zimmermann-féle pénzhamisítás bűnügyi tárgyalása

Zimmermann a gazdasági krízis áldozatának vallja magát. Benedek tönkrement a pénzhamisításban

Szombaton hirdeti ki az ítéletet a törvényszék

Cluj-Kolozsvár, január 14. (Az Uj Kelet tudósítójától). Néhány hónappal ezelőtt az egész erdélyi sajtó hangos volt a Zimmermann-féle pénzhamisítás szenzációjával. Zimmermann Emil, a kitünő kolozsvári mechanikus olyan nagyszerűen hamisította a huszlejeseket, hogy gyártmányait a legnagyobb szakértelemmel sem lehetett megkülönböztetni a jegybank hasonló és a törvényesség jegyében készült termékeitől. Zimmermann számára ez jelenti az elismerés legmagasabb fokát, mert tudvalevő, hogy az állami érepenek angol és amerikai öntődékekben készülnek. Zimmermann ötödik hónapja vizsgálati fogságban felel pénzhamisító művészetéért és a kolozsvári törvényszék harmadik tanácsa Jepure tanácselnök mellett tárgyalta le a bírósági érdeklődés mellett tárgyalta le a nem mindennapos érdekességű bűnpert.

Zimmermann & Benedek

Már maga a vádlottak padja is érdekes, amelyen a per vádlottjai fegyveres örök társaságában foglalnak helyet. Zimmermann Emil felé irányul a legnagyobb érdeklődés, aki sovány, becsémtelű, beteges külsejű, kopottan öltözött fiatal ember. Mellette pont az ellentétje: Benedek Henrik jómódú nagyszabású dísznőkereskedő. Jovialis, kövér, őszhajú ember, akinek kényelmehozsokott alakja egy fest Zimmermann mellett, mintha a hét sovány esztendő szimbolizáló ábra mellé a hét kövér esztendő jelképes figuráját helyezték volna el. Mellettük helyezkednek el Benedek Jenő, a dísznőkereskedő fia, Zimmermann Vilmos, a fővádlott öccse, Illés József és Illés György, szintén testvérek, Zimmermann munkásai és Spierer Márton ügyvéd. A vádlottak közül Zimmermann Emil, Benedek Henrik és Illés József voltak vizsgálati fogságban.

A védelem

A vádlottak számának megfelelően tekintélyes védelem jelent meg az alkalommal a törvényszék előtt. Zimmermann védezője dr. Klein Miksa, a Benedek családé dr. Kóbor, Spiereré dr. Blaga, míg az Illés fivéreket és Zimmermann Vilmost dr. Ghilezan Livius védi. Az ügyészi széklet Gradaea ügyész foglalja el.

A nacionálék felvétele után Zimmermann teszi meg vallomását, általános érdeklődés közepette.

„Benedek biztatott“ — mondja Zimmermann

— Éveken keresztül voltam munkanélküli — vallja — és tele voltam adósságokkal. A krízis miatt nem juthattam keresethez. Valóságilag éheztem, amikor Benedek Henrik, aki rokonom, azzal biztatott, hogy az ő finanszírozása mellett kezdjek huszlejeseket hamisítani. Eleinte féltem, de Benedek addig unszolt, míg elfogadtam az ajánlatát. Benedek előbb 1000 sillinget adott át nekem, azzal a megbizással, hogy utazzam Budapestre és Bécsbe, hogy a szükséges kliséket beszeressem. Az ezer sillinget elfogadtam, ki is utaztam külföldre, de nem vettem kliséket, hanem még előbb Kolozsváron kifiléztem az adósságaimat.

Benedeknek azt mondtam, hogy vettem egy kliséket, de az rossz volt és nem lehet használni. Egre Benedek újra pénzt adott, hatszáz sillinget, hogy most már feltétlenül szerezzem be a szükséges technikai felszereléseket. Ekkor ismét kiutaztam külföldre, de nem vettem kliséket, mert azt magam is el tudtam készíteni. A pénzöből egyéb felszerelést vettem és pedig egy pénzsajtó gépet, amelyet azonnal működésbe is hoztam.

A saját készítményű szegéskészítő gép

Ezután elmondta Zimmermann, hogy a gépet a Szántó és Bognár cég udvarában lévő műhelyben állította fel. Egyedül nem dolgozhatott és ezért fogadta meg Illés Józsefet. Hogy Illés ne tudja, milyen munkát végez, a gépre egy saját készítményű készüléket szerelt fel, mely-

nek segítségével szegéket gyártott. Illés József abban a hitben volt, hogy ő csak szegéket csinál. A nyersanyagot a pénzgyártáshoz Benedek szállította, aki meg tudta annak a bukaresi cégnek a címét, ahol az állami pénzhez szükséges fémekeket vásárolják. Innen rendelt Benedek 30 kiló rezet, amelyet 10—10 kilós részletekben, postacsomagban küldött el címére. A rendelt réz mennyiség 32 lejbe került.

Ezzel a nyersanyaggal mintegy 1800 —2000 darab huszlejest készített, amelyekből 900 darabot Benedekhez juttatott.

Ő maga nem helyezett el huszlejeseket. Benedek két ízben fiát küldte el pénzéért és ő akkor egy-egy egyenként 100 darab huszlejest tartalmazó csomagot állított össze. Benedek Jenő nem is tudta, hogy mi van a csomagban.

Az elküldött csomagokért kapott Benedektől 5000 lejt, amelyből adósságait törlesztette ő maga nem húzott hasznot a pénzhamisításokból.

„Zimmermann biztatott“ — mondja Benedek

A védők és az ügyész kérdéseket intéztek a vádlottakhoz, majd az elnök Benedek Henriket citálta maga elé. Benedek Henrik vallomását körülbelül Zimmermannal egybehangzóan tette meg, csak éppen ott mondanak ellent a vallomások, hogy Benedek szerint nem ő biztatta

Zimmermann hamisításra, hanem őt biztatta Zimmermann. Zimmermann rokona és megsajnálta a nyomorgó embert. Ezért bocsátott pénzt rendelkezésére. Az ügyeket Kolozsváron beszéltek meg és ezért ő gyakran utazott Kolozsvárra. Elmondta, hogy személyesen adott át Zimmermannnak előbb ezer sillinget, később hetszázat, amelyből Zimmermann a gépeket beszerezte. A pénzt, amit Zimmermanntól kapott, marhavásárokon adta tovább. Fiát két ízben küldte Kolozsvárra pénzéért, de ő semmit nem tudott arról, hogy mit hoz. Ekkor már teljesen tönkrement, mert az üzletek rosszul mentek és

neki a pénzhamisítás a nyersanyag együtt már 80 ezer lejbe került, azonkívül rendkívül sokat kellett utazásokra költenie.

Zimmermann egy ízben 5000 lejt is adott.

Az ellentmondó mellékvádlottak

Benedek után sorra hallgatják ki a többi vádlottakat. Benedek Jenő fenntartja, hogy nem tudta, mit visz Kolozsvárról Nagyszombatba, amikor Zimmermann két csomagot adott át neki. Az elnök ekkor felolvassa a vizsgálóbíró előtt tett vallomását, amelyben beismerte, hogy tudta, mi van a csomagban. A fiatal Benedek erre azt mondja, hogy a rendőrségtől a veréstől való félelmében vallott így, a vizsgálóbírónál pedig attól tartott, hogy letartóztatják, ha nem tesz beismerő vallomást.

Másfélmillió paraszt betétesből adóst csinált a mezőgazdasági tartozások konvertálása

Bucuresti-Bukarest, január 14. (Az Uj Kelet tudósítójától). Mironescu volt miniszterelnök Románia gazdasági és pénzügyi válságáról szóló cikksorozatának utolsó fejezetében a mezőgazdasági tartozások rendezésének problémájával foglalkozik és rámutat a kormány által elkészített törvénytervezet súlyos hibáira. Az adóssok védelmének ürügye alatt — írja Mironescu — a törvényjavaslat megsemmisíti a szerződéseket, megszünteti a jelzálog és más biztosítékokat, harminc éven keresztül vizsatarja másfél millió parasztnak a népbankoknál lévő betétjét, harminc évre immobilizálja a népbankokat, amelyeket likvidálásra kényszerít megcsontítja vagy a legjobb esetben is immobilizálja a Banca Nationala 4 milliárd lejes mezőgazdasági tárcáját, alá-

ásva a bank helyzetét és veszélyeztetve a lej stabilitását.

Itt van a másfél millió paraszt, akik megtakarított pénzüket a népbankoknál helyezték el. Ezeknek pénze harminc évre hozzáférhetelenné vált, tehát megsemmisült, mert nagyrészt fel fogják emészteni a bankok likvidálási és adminisztrációs költségei. Holott ezek is földművesek, akik érdemelnek annyi védelmet, mint adós társaik, akiket ők segítettek. Ha nem jutnak hozzá pénzükhöz, kénytelenek lesznek kölcsönt felvenni, tehát a konvertálás hitelezőkből adóssokot csinál.

A javaslatot teljes egészében át kell alakítani. A tíz hektárig terjedő birtokoknál a konvertálás a népbankokon keresztül a mezőgazdasági bank segítségével

Illés József is tagadja, hogy ismerte volna Zimmermann titkát. Őt Zimmermann arra szerződtette, hogy a szeggyártó gépet megjavítsák. E szegéket egy Zimmermann által készített gépen gyártották, ő azt nem tudta, hogy a gép más célokat is szolgál. Illés György elmondja, hogy csak egy hétig volt Zimmermann szolgálatában és ezidő alatt ugyasóiván semmit nem csinált. Spierer vádlott ártatlanságát hangoztatta. Ő Benedekkel üzleti összeköttetésben állt, Zimmermann pedig Kolozsvárról ismerte. Zimmermannnak egyszer kölcsönzött 5700 lejt és ezért gyakran járt a műhelyébe, hogy inkasszálja a kinlevőségét.

„Zimmermann korrekt, becsületes üzletember“ — mondja a tanu

Mendel Elemér, a per egyetlen tanuját hallgatták ki ezután. Azeelőtt üzlettársa volt Zimmermannnak.

— Korrekt, becsületes üzletembernek ismertem Zimmermann — mondta a közönség hangos derűltsége közben a tanu, majd hozzátette, hogy egy alkalommal Zimmermann említette neki, hogy jó volna huszlejeseket csinálni, de akkor azt hitte, hogy tréfált.

A bizonyítási eljárás ezzel befejeződött és kezdetüket vették a perbeszédnek. Gradaea ügyész megelégedett azzal, hogy pár-szavas vádbeszédben az állami bankjegyek hamisításáról szóló paragrafusok alapján a vádlottak elítélését kéri. Dr. Klein Miksa volt az első szónok, aki szerint Zimmermann a gazdasági krízis áldozata. Nem tipikus bűnöző, mert tettét csak nyomorúságában követte el, hogy megélhetését biztosítsa. Kóbor védő-ügyvéd szerint Benedek Zimmermann rántotta be s a valamikor gazdag ember éppen ebben ment tönkre. A fiatal Benedek nem tudott a pénzhamisításról s így ártatlanul került a vádlottak padjára. Dr. Ghilezan szerint sem Zimmermann Vilmos, sem pedig az Illés fiverek nem tekinthetők cínkosoknak és felmentésüket kéri.

A törvényszék az idő előrehaladottságára való tekintettel nem mondott ítéletet, hanem annak kihirdetését szombaton délelőre halasztotta el.

vel történik meg, a nagybirtokok szanalásához pedig használják fel a mezőgazdasági hitelintézet segítségét. Pénz nélkül a tartozások szanalása nemcsak illuzórium de veszedelmes is, mert megöli a hiteléletet. Ha volt 6 milliárd lejt az ugynevezett „imobil váltótárca“ likvidálására és akadt másik 6 milliárd a nagybirtokok megsegítésére, úgy legalább ennyit elő kell teremteni a mezőgazdasági tartozások konvertálására is.

Biztos pénzelhelyezés,

ha olcsón jó könyvet vesz a Lepage-antikváriumban, Kvár. A könyv értéke megmarad és a tudás bőséges kamatot hoz. Kérjen jegyzéket.

Életbelépett a képeslap-monopólium

Január 27-ikétől kezdve csak kelleses külön bélyeg ellenében továbbítja a posta a képeslapokat

Bucuresti-Bukarest, január 14. A hivatalos lap január 12-iki száma közli a képeslapok monopóliumának bevezetéséről szóló törvényt. Január 12-ikével tehát életbelépett az új monopólium, amely kiegészítencikák százait fosztja meg a megélhetéstől s ugyanakkor újabb megterhelést jelent az ország lakosságának. A törvény a következőképpen hangzik:

1. szakasz. Illusztrált levelezőlapok nyomtatásának és árusításának joga az egész ország területén állami monopóliumot képez.

2. szakasz. Ezt a monopóliumot az iskolák, pénztárak (Cassa Scoalor) fogja saját rezsiben, vagy koncesszionális útján kiaknázni.

3. a monopól kiaknázásával elért összegek iskolák, múzeumok és könyvtárak építésére, valamint kul-

turegyletek a szubvencionálására fognak szolgálni.

A negyedik szakasz a monopól ad minisztrálásáról intézkedik, míg az 5. szakasz kimondja, hogy a törvény megjelenésétől (január 12) számított 15 napon belül az összes képeslapgyárosok és árusítók kötelesek a képeslapokat bemutatni, hogy laponként 2 lejes taxa ellenében lebélyegezzék őket.

6. A képeslapokon a következő felírás fog szerepelni: „Közköztudásügyi minisztérium. Iskolák pénztára. Kulturálap.“ A postának tilos olyan képeslapokat továbbítani, amelyeken ez a felírás nem szerepel. Le nem bélyegezett képeslapok előállítását és árusítását vétségként képez, 5—20 ezer lejtig terjedő pénzbüntetéssel sújtatik. A büntetés fogházzá

változtatható át, 50 lejt számítva egyezni fogházért.

Ugyancsak a „Monitorul Oficial“ közli a törvény végrehajtásáról szóló minisztériumi rendeletet. Eszerint a gyárosok és kereskedők írásban tartoznak bejelenteni az iskolák pénztárának bukaresti adminisztrációjánál (Administratia Cassa Scoalor Bucuresti) a birtokukban levő képeslapok pontos számát. A bejelentéssel egyidejűleg be kell küldeni 2—2 példányt minden képeslap-szériából és ezeknek háttára ráírni, hogy az illető szériából hány darab van raktáron. A tizenöt nap letele után csakis olyan képeslap hozható forgalomba, amelyen rajta lesz a 2 lejes speciális bélyeg. Kivételt képeznek az öfelsége Károly király és Mihály vajdát bemutató képeslapok, valamint a választási kampány alatt a képviselő és szenátorjelöltek képei.

január 15.
nyhat!
tam meg a ko...
Összeszorult
mpa hangján
Zsigmondné
lan elnökője
gyasszonyával,
zdasági viszo
a város zsi
kikre minden
mitani lehetett,
al tudtak ele
t kötelezetté
berék nyomora
zornyosodott.
tok a szegény
és megkönnyeb
kek vidámak s
de téli gunyá
bát, az Arva
zázharminckét
pédet-vacsorát,
is szükségét. A
is függetleni
l — fejlődött
ok jóvoltából,
z ápoltak, ké
Füredszoba,
ndelkezésükre:
ülönb ellátást.
né vezette le
Herschkovits
erer Albertné,
nőné, dr. Er
érték a jobb
ek kinőtt téli
felöltöztetni
A silylők
égen meghalt
a többieket
koncentrál-
legyen. Reiter
irányban. Aké
lent, méltá
ldani fogja a
boldogtalano
néhány része
a gazdasági
let kétheten
lit valamit a
n Mórné, dr.
Adler Zsig
fáradhatat
intézménye
ndezvényeket,
asztó baj —
ben már nem
k a Napközi
Garmadával
drága nagy-
egyik —, bo-
arom e pár
n szomorú
y nagyszágos
duljak. Az
a leányom
hen pusztu-
segítségnk
legyen szí-
s győződjön
moru helyze
a Schreiber
kével együtt
tudott ház-
utsch Sala-
akozott és
bé, ezt írja
ötödmagával
em volt mit
kell állítani
egy garasa,
ilözö, éhezö
etősége pa-
dnak a tag-
enek. Ilyes-
píteni,
sef főtítkár
hogy mé-
élelemmel
iz idején a
vedtünk, ea
nyörületes-
kell. Támo-
(sz. I.)
vatu
ok
rrasa:
e'i szalon
l. em. Vi-
ngedmény

Zsidók pénz nélkül

— Regény az amerikai zsidó proletárok életéből —
IRTA: MICHAEL GOLD

Azután mindennek vége lett. Egy este a vacsoránál ezt mondta anyám:

— Kérlek, Lena.
— Igen, Katie.
— Mit csináljunk, Lena? Megint nem tudjuk fizetni a házbért.

— Tényleg? — mondotta Lena tantim megijedve.

— Szegények vagyunk, testvérekem. Ha nem kellene főznom, varrnom és a gyerekekről gondoskodnom, ugy munka után néznék. Nem gondolod, hogy elkezdhetnél dolgozni, Lena?

Lena tantim csodálkozva nézett föl.
— Én, Katie? — mondotta és sirásra húzta a száját, mint egy gyerek. — Dolgoznom kell? Odaát az óházában én nem dolgoztam.

— Igen, — mondotta anyám — itt azonban szegények vagyunk, fiam. Itt nincsenek tehének és csirkék, mint Magyarországon. Itt mindenki dolgozik, még a gyerekek is.

— De én megakarom nézni a világot Katie.

Lena tantim olyan lett, mintha a legközelebbi pillanatban elkezdené zokogni. És is elsomorodtam. Alig tudtam a guljasomat megenni. Erre elnevette magát.

— Milyen ostoba vagyok, Katie, — mondotta tantim. — Természetesen dolgozni fogok. Nappal dolgozom és este még mindig megnézhetek mindent. Este kimegyek a folyópartra, hogy lássam a hajókat. Nem igaz, Katie?

— Igen, testvérekem, este megnézed a hajókat, — mondotta anyám szomorúan. Igy ment Lena tantim munkásnőnek egy ruhagyárba, ahol East-Side bája, ifjúsága, lelkesedése volt eltemetve. A napi robot megváltoztatta. Este fáradt volt, kikellett mosni és vasalni a blouzetát másnapra és sok más dolgot elintézni. Ettől kezdve csak ritkán mentünk a folyóhoz az uszójahajókat nézni, vagy az Orchard-Street-i kofásokcsik s a többi sok amerikai látványosság közé.

Itt voltak azonban a férfiak, akik egyre jöttek a lakásunkba. Nem tudtam megnyugodni.

— Lena tanti, — mondtam — ha nagy leszek ugy-e megházasodsz velem?

— Igen, drága Mikey, hozzád megyek feleségül.

— Megesküdsz rá?

— Igen, nézd, Mikey megcsókolom a kisujjamat és esküszöm. Nagy leszel s híres és gazdag doktor s akkor feleségül megyek hozzád. Egyedül tehozzád, Mikey!

Megeskölköt és a szívem boldogan dobogott. Egy új embertest ébredt föl, rövid órai életre a földön, az érzelmek és szenvedések titka.

Egyszer Lena tantim betegnek feküdt a hálószobánkban. A műhelyben gyors munka volt és Lena tantim megerőltette magát. Akkorra dolgoztak az izzasztókban. Az egyiptomi rabszolgaság rendszer volt ez, amelynek a terhe alatt a legerősebbek is ugy omlottak össze, mint valami pestis alatt.

Tantim arca sápadt volt, szép szemei kimerülten tekintettek a fájdalomtól. Amikor az iskolából hazajöttem, elmosolyodott és megcsókolott.

— Mikey, — mondotta — ha megittad a kávéd és megetted a vajaskenyered, tégy nekem egy szivességet.

— Igen, Lena tanti.

— Itt van tíz cent, menj kérlek a zenemű kereskedésbe és vedd meg nekem ezeknek a daloknak a kottáját. Azután majd énekelni fogok és az egész akkordmunkát elfelejtjük.

A kották címét felírta egy régi borítékra. (A tantim nagyon hamar megtanult angolul.) Kiírtam a kávémat, elmentem a zenemű kereskedésbe és hazahoztam a kottát.

Nagyon szívesen hallgattam Lena tantit énekelni. Ott ültem, miközben a hajamat simogatta s valami fájdalmas öröm töltötte be a szívem. Anyám bejött a konyhából és szintén oda hallgatott. Tantim megmagyarázta neki a dalok szövegét.

Az egyiknek ez volt a címe: „Arany kalitkában kicsiny madárka ő.” Ez a dal — magyarázta tantim, egy szegény leány története, aki egy gazdag emberhez ment feleségül, hogy a családján segítsen. A lány azonban megsínylette a képmutatást és a rabszolgaságot, amibe került s egyre szomorubb lett és meghalt.

Anyám részvételt csóválta a fejét és ezt mondta jiddisül: ah, ah! Milyen fájdalmas!

A második dal címe ha jól emlékszem: „A rabbi leánya”.

Ez egy szigorú és őszinte rabbi története volt, akinek a lánya beleszeretett egy keresztény ifjuba és hozzáment. Mélyen súlytott apja elvégezte azt a szörnyű héber ceremóniát, amely ilyen esetekben szokásos; temetési szertartást tartott a lánya fölött.

Azután megpróbálta a lányát elfelejteni, de ez nem sikerült. Így ő is egyre szomorubb és szomorubb lett és meghalt a fájdalomtól. Azután a lánya is mind egyre szomorubb és szomorubb lett és meghalt a fájdalomtól.

Anyám ismét csóválta a fejét és könynyek ültek a szemébe.

— Aj, milyen szomorú ez, milyen szomorú és szép! — mondta. — Éppen olyan mint az élet.

Visszanézek. Tudom, hogy ezeket a dalokat Broadway-i cínikusok és komikusok

írták azzal az egyetlen szándékkal, hogy pénzt keressenek. Okos ember nevet az ilyen dalok felett. De emlékezem Lena tantimra, amint beteg a gyári akkordrabszolgaságtól, mely hangján ezeket a dalokat énekelte. Emlékezem anyám könnyeire.

Körülbelül ezidő tájt pár házzal odébb pár fiatal betörő lelőtt egy fűszerkereskedőt. A dolog benne volt minden újságban. Hallottam a megbotránkozott szomszédok suttogását, hogy ez a gyilkosság az egyszemű Louis bandájának a műve.

Azután erőszakot követtek el egy szegény kis jajveszékeltő leányon.

Azután egy olasz házában felrobbant egy bomba. Hallottuk éjszaka a robbanást; pánik keletkezett. Reggel három óra körül alsóruhában ácsorogtunk az utcán. A ház ingott, vadul néző emberek ingben és alsónadrágban álltak köröskörül az utcán, olyan volt mint a végítélet napján.

Természetesen emögött a történet mögött a „fekete kéz” lappangott, a szomszédok azonban azt suttogták, hogy az egyszemű Louis a tettes.

Mindent Louisra kentek. Louis nem törődött ezzel. Köröskörül büszkélkedett s lelökte az embereket a járdáról, mintha valami király volna. Senkihez sem volt barátságos szava. Egyes gazságot oly nyíltan és nyilvánosan követte el, mint egy politikus. Kényszerítette a kereskedőket, hogy belépőjegyet vásároljanak képzeletbeli bálókra és ünnepélyekre. A kereskedők targoncáiról fizetés nélkül vásárolta a gyümölcsöt, oly nyugodtan és hanyagul, mintha rendőr lett volna.

A szomszédok gyűlölték és követelték a házmeisterét, hogy a galambjaival együtt vegye rá a kiköltözésre.

A kövér házmeister nagyon alaposan megmagyarázta a dolgot.

(Folytatjuk)

SZÍNHÁZ-FILM MŰVÉSZET

A cluj Roman Opera műsora

Péntek, 1932 január 15: Traviata. (Valentina Creţou, a bukaresti Opera tagjának közreműködésével.)

Vasárnap, 1932 január 17: Maria Fillotti vendégjátéka.

Hétfő, 1932 január 18: Cigánybáró.

Szerda, 1932 január 20: Bohémélet.

Péntek, 1932 január 22: Alarcosbál.

Vasárnap, 1932 január 24 (délután): Cigánybáró.

Hétfő, 1932 január 25: Szimfónikus hangverseny.

Szerda, 1932 január 27: Fidelio.

Péntek, 1932 január 29: Hoffmann meséi.

IRANIA-MOZGÓ műsora

Péntek: Nebántsvirág. Általános közkeletű film. Meilhac és Millaud közismert operettje filmen, főszerepekben: Anny Ondra, Georg Alexander, Karlweiss és Hans Junkermann.

CORSO-MOZGÓ műsora

Péntek 3, 5, 7 és 9 órák: Szenzációs nagy premier. Leánykereskedők. Főszerepekben: Dita Parlo, Harry Hardt és Harry Frank.

Szombat 3, 5, 7 és 9 órák: Leánykereskedők.

Vasárnap d. e. 11 órák: Szenzációs nagy vigjáték matiné.

Vasárnap 3, 5, 7 és 9 órák: Leánykereskedők.

Szinkör-Mozgó műsora

Pénteken délután 3, 5, 7, és este 9 órák: Az Ufa legszenzációsabb világfilmje: A király parancsol. (Flöttenconcert von Sanssouci). A legmonumentálisabb történelmi film, amelyet valaha alkottak. A főszerepekben: Renate Müller, Otto Gebühr, Walter Janssen és Raul Arlan. Helyárak: A 3 órai előadásán erkélyülés 10 és páholy, valamint földszinti ülő helyek 20 lej. Az 5, 7 és esti 9 órák 10, 20 és 30 lej.

Szombat 3, 5, 7, 9 órák: A király parancsol.

Vasárnap 3, 5, 7, 9 órák: A király parancsol.

SELECT-MOZGÓ műsora

Péntek: „M” (Mörden) a düszszeldorfi vámpír, Kürten élete filmen. A film megtekintése kiskorúaknak szigorúan tilos.

Szombat: „M” (Mörder) a düszszeldorfi vámpír, Kürten élete filmen. A film megtekintése kiskorúaknak szigorúan tilos.

Vasárnap: „M” (Mörder) a düszszeldorfi vámpír, Kürten élete filmen. A film megtekintése kiskorúaknak szigorúan tilos.

ASTRA MOZGÓ MŰSORA

Péntek: Excentrikus premier: A hétarcú ember. Főszerepekben a híres Diablero. Új módszer a rendezésben. Szenzáció.

RÁDIÓ MŰSOR

Péntek, január 15.

Bukarest. 19.40: Grammfón. 20: Verdi Aida c. operája grammfónon.

Budapest. 9.15: Hangv. 9.30: Hírek. 12.05: Hangv. 12.25: Hírek. 1: Pontos időjelzés, időjárás. 2.45: Hírek. 4: Két régi magyar színész címmel előadás Szentgyörgyi Istvánról és Várdai Miklóról. 4.45: Pontos időjelzés, időjárás, hírek. 5: Cigányzene. 6.15: Gyorsirótanfolyam. 9: Kiss Ferenc előadása. 9.45: Pontos időjelzés, időjárás, hírek. 10: Zongoraverseny. 11: Cigányzene.

Bécs. 19.40: Grammfón. 20.15: Opera. 22.45: Táncczene.

Berlin. 22.50: Hegedűverseny. Mozart és Sarasate műveiből.

Stuttgart. 20.45: Orosz népdalok. 21.15: Bruckner szimfónia. 22.40: Táncczene.

Varsó. Poznan, Kattowitz. 19.40: Grammfón. 20.15: Filharmónikus hangv.

Lemberg. 18: Mozart és Beethoven zongoraművek. 19.35: Grammfón.

Riga. 17: Havai gitár és divatos dalok.

Milánó. 19.05: Grammfón.

Róma. 17.30: Dalest. 21: Ofenbach: Boccaccio c. operettje.

Palermó. 20.20: Grammfón.

Prága. 19.20: Hegedűhangv. 20.55: Beethoven művei. 22.20: Grammfón.

Pozsony. 21.30: Operadalok.

Brünn. 21: Grammfónrevel.

Kassa. 19.05: Grammfón.

Stockholm. 19.50: Rádiózenekar.

Szombat, január 16.

Bukarest. 19.40: Grammfón. 20: Jazz.

Budapest. 9.15: Zenekari hangv. 9.30: Hírek. 12.05: Férfikvartett. 12.25: Hírek. 1: Pontos időjelzés, időjárás. 2.45: Hírek. 4: Játszóóra. 4.45: Pontos időjelzés, időjárás, hírek. 5: Védekezés az autótolvajok ellen. 5.30: Cigányzene. 6.30: Előadás. 7: Mit üzen a rádió? 7.45: Zenekari hangv. 8.45: Külügyi negyedóra. 10: Pontos időjelzés, hírek, majd cigányzene. 11.15: Grammfónhangv.

Bécs. 19.05: Hegedűhangv. 20.05: Operett.

Berlin. 20: Divatos dalok.

Lipese. 19: Enekkar.

Stuttgart. 22.40: Táncczene.

Varsó. 22.10: Chopin művei.

Poznan. 19.15: Grammfón.

Kattowitz. 20.15: Könnyű zene.

Lemberg. 17.35: Grammfón.

Milánó. 19.30: Grammfón.

Róma. 21: Opera.

Palermó. 20.55: Grammfón.

Prága. 15.30: Fuvola és gordonka.

Pozsony. 19.20: Szlovák népdalok cigányzenével.

Brünn. 20: Operett.

Kassa. 18.30: Grammfón.

Stockholm. 20.15: Régi táncok.

Toulouse. 22.45: Donizetti, Verdi művei. 23: Grammfón. 23.15: Táncczene.

APRÓ HIRDETÉSEK

Használt, jókarban levő írógépet megvételre keresek. Cim a kiadóban.

Agilis utazó, lehetőleg gyógyszerértárbán jártas, keresketik. Ajánlatokat „Megbízható II.” címen kiadó továbbít.

Jól bevezetett, 33 éve fennálló vas- és fűszernagykereskedés több licenccal joggal 4-500.000 lejjel társat keres. esetleg teljesen átadó. Ajánlatokat „Biztos egzisztencia” jelige alatt a kiadó továbbít.

Sadchenek! Zsidó uri házaknál bevezetett sadchenek adják le címüket „Gyógyszerész” jeligére a kiadóhivataltba.

Megérkeztek a legújabb bécsi sablonok. Montirozás, függönyösszeállítás, csipkebevarrás, kelengyekészítés, izléses kész ötvámpárnak Fisch Böske kézimunkaszalonjában. Str. Gh. Baritiu 16.

Január 20 Január 20 Január 20

Református Kórház-sorsjáték

Egy MILLIÓS főnyeremény, két ötvenezres, öt huszezes, tíz tízezes, tíz ötezes, harminc háromezes és még ötszáz kisebb összegű nyeremény!

A Református Kórház-sorsjáték az egyetlen, amely egy húszon ilyen sok nagyértékű nyeremény elnyerésére nyújt esélyt.

Sorsjegyek a bizományosoknál kaphatók, vagy 100 lej beküldése ellenében a sorsjegyirotától (Cluj-Kolozsvár, Str. Bratianu 51. szám) megrendelhetők.

Péntek, 1932 ja

Dr. Kertész Sám

éd irta a konve

atról szóló nyilt

tegnapi számban

írásban!” címmel

a törvényhozó tes

konvertálási törve

A nyílt levelet, am

el országszerző h

zett, dr. Kertész

nygyvél, lapunk ki

katára irta, akin

nyomdatechnikai

el a cikk éléről.

— Értelmiségi s

A newyorki érte

most adta ki első j

mult év vizsgálati

magában. Az érte

a modern tudomán

gálja meg az intéz

miségi fokát. A m

vizsgáltról állapít

hogy kevéssé intell

jelentkezései állapít

millió jelentkező

tehetségű, míg 143

olyan bizonyítvány

intelligens”. Átlag

esetben állapítottak

ségeknek nyilván

vizsgálat. Közél 1

nitották „butának

1700-at beszámíthat

zenkilencet kimond

sítotték.

— A kolozsvári

hunymegyei rabl

nap este a kolozsv

rült elfogni Földvár

életű és hosszú id

segédet. Földvári

volt alkalmazásban

rablóbandát alakít

követett el Déva kö

pal elzolt Ucinchi

egy nagyobb betöré

ország telefonon ér

rendőrséget, hogy

vette az utját. Teg

vári uti vendéglőb

széleslegény-harami

— Mit keres a

végzésen? Párizsb

via állami itéletvé

hóhér, Anatole De

éves és ebből az a

ba vonult. Hivatot

ő fogja öröklőni a

nejét is. Franciaor

nyos szokás, hogy

hóhér magántulaj

pad nehézkes, ma

szokott Deibler P

a másik pedig szé

ta magával vinni

két kellemes gépez

rársban tartja. A

fix fizetéssel. Deib

végzésért 5000 f

kap. Gyakran előf

keres a kivégzés

kívégzett gyilkos k

lógylkossággal, an

lett.

— Szegényes laká

leggazdagabb ember

hált Texas legzarda

Sullivan, aki evtizet

szegény ir bevándot

Nyolcvanéves koráb

aki mint bankár teki

szert. Az amerikai

hogy Sullivan után

ség maradt. Texasn

és az elhunyt bank

gyében volt földbirt

hogy életében ugy is

gazdag embert, mégl

rülmények között él

és egyszerű volt. It

kopott butorzatu la

idejében azzal szó

hívott egy hatalmas

hosszat játszatta. A

még a texasi bankár

a zene tudta lecsill

engedte magát lef

össze kétszer szerepe

nosság előtt. Egyse

el akarták rabolni.

hiusult. Évekkel kés

banditák százezer dol

zarolni. Dan Sullivan

szedt meg, lecsukatta

HIREK

Dr. Kertész Sámuel szilágycsehi ügyvéd írta a konvertálási törvényjavaslatról szóló nyílt levelet. Az Uj Kelet tegnapi számában „A tizenkettedik törvényhozó testületek tagjaihoz a konvertálási törvényjavaslat ügyében. A nyílt levelet, amely alapos okfejtésével országoszerte hatalmas feltűnést keltett, dr. Kertész Sámuel szilágycsehi ügyvéd, lapunk kitünő tollu külső munkatársa írta, akinek neve sajnálatos nyomdatechnikai zavar miatt maradt el a cikk éléről.

— Értelmiségi statisztika Newyorkról. A newyorki értelmiségvizsgáló intézet most adta ki első jelentését, amely az elmúlt év vizsgálati eredményeit foglalja magában. Az értelmiségvizsgáló intézet a modern tudományos eszközökkel vizsgálja meg az intézetnél jelentkezők értelmiségi fokát. A múlt évben 162.000 megvizsgáltról állapította meg az intézet, hogy kevésbé intelligens. Mindössze 25 jelentkezőről állapították meg a negyedik millió jelentkező közül, hogy kivételes tehetségű, míg 143 megvizsgált kapott olyan bizonyítványt, hogy „határozottan intelligens”. Átlagos értelmiséget 2433 esetben állapítottak meg és közepes tehetőségűeknek nyilvánították 63.500 megvizsgáltat. Közel 16.000 esetben nyilvánították „butának” a jelentkezőket. 1700-at beszámíthatatlannak és végül tizenkilencet kimondottan idiotának minősítettek.

— A kolozsvári rendőrség elfogta egy hunyadmezei rablóbanda vezetőjét. Tegnap este a kolozsvári rendőrségnek sikerült elfogni Földvári Árpád büntetett előléti és hosszú idő óta körözött szücsregédet. Földvári Árpád, aki Hátszegben volt alkalmazásban, egy idő óta kisebb rablóbandát alkott és számos beörést követett el Déva környékén. Néhány nappal ezelőtt Ueinchi községben követte el egy nagyobb betörést és az ottani csendőrség telefonon értesítette a kolozsvári rendőrséget, hogy Földvári erre felvette az utját. Tegnap aztán egy Fellegvári uti vendéglőben kézrekerítették a műcslegény-haramiát.

— Mit keres a francia hóhér egy kivégzésen? Párizsból jelentik: A francia állami ítéletvégrehajtó, más szóval hóhér, Anatole Deibler most lett 60 éves és ebből az alkalomból nyugalmába vonult. Hivatott utódja a veje lesz. Ő fogja örökölni a hóhér két guillottináját is. Franciaországban hagyományos szokás, hogy a guillottin mindig a hóhér magántulajdona. Az egyik vért pad nehékes, masszív készülék, ezzel szokott Deibler Párizsban „dolgozni”, a másik pedig szétszedhető, ezt szokta magával vinni vidéki turnéira. A két kellemes gépezetet Deibler egy garázsban tartja. A hóhéri állás nem jár fix fizetéssel. Deibler minden egyes kivégzésért 5000 frank honoráriumot kap. Gyakran előfordul, hogy többet keres a kivégzéssel, mint amennyit a kivégzett gyilkos keresett azzal a rablói alkossággal, amiért bűnhődnie kellett.

— Szegényes lakásban halt meg Texas leggazdagabb embere. A napokban meghalt Texas leggazdagabb embere, Dan Sullivan, aki evitzedekkel ezelt mint szegény ir bevándorló érkezett Texasba. Nyolcvanéves korában halt meg Sullivan, aki mint bankár tekintélyes vagyonra tett szert. Az amerikai lapok megállapítják, hogy Sullivan után százmillió dollár örökég maradt. Texasnak 254 megyéje van és az elhunyt bankárnak mindegyik megyében volt földbirtoka. Annak ellenére, hogy életében úgy ismerték őt, mint szegény embert, mégis nagyon szerény körülmények között élt. Lakása szegényes és egyszerű volt. Itt halt meg, ebben a kopott butorzatú lakásban, ahol szabad idejében azzal szórakozott, hogy meghívott egy hatalmas zenekart és azt órák hosszat játszatta. Arról volt nevezetes még a texasi bankár, akinek idegeit csak a zene tudta lecsillapítani, hogy sohasem engedte magát lefényképeztetni. Mindössze kétszer szerepelt életében a nyilvánosság előtt. Egyszer a texasi banditák akarták rabolni, de kísérletük megsejúsult. Evekkel később ugyancsak texasi banditák százezer dollárt akartak tőle kihozni. Dan Sullivan azonban ekkor sem jött meg, lecsukatta őket.

Budapesten őrizetbe vettek nyolcvan diákot kommunista propaganda miatt

BUDAPEST, január 14. A politikai rendőrség nyolcvan diákot őrizetbe vett, akiket az a gyanu terhel, hogy kommunista ifjúsági egyesületi életet éltek. Lapjuk, a Vörös diák című lap cikkeiben három diák-elleneséget állított a diákok elé: a szülőket, az iskolát és a társadalmat. A lapot a középiskolákban és az egyetemen is terjesztették. Megállapították, hogy a mozgalom vezetője egy teljeskoru és két fiatalkoru diák. Ezek ellen a társadalmi rend hatályosabb védelme törvényének alapján fognak eljárni. A többi őrizetbevetetteket szabadlábra helyezik.

Február 1-én életbelép a leányiskolák két órával meghosszabbított órarendje

BUCURESTI-BUKAREST, január 14. A közoktatásügyi miniszter rendeletet adott ki, mely szerint a magánvizsgák és különbözeti vizsgák január 20. és 25-ke között tartandók meg, mindenkor a délutáni órákban, hogy a tanárok rendszer óráit ezek a vizsgák ne zavarják. A miniszter ezenkívül kiadta a leányiskolák tanrendjének napi két órával való meghosszabbítására vonatkozó rendeletet is, mely idő alatt kézimunkát, varrást és szabászatot fognak tanulni. A rendelkezés február 1-én lép életbe.

— Megölte a feleségét és két gyermekét, mert nem hagyták olvasni. Prágából jelentik: Raubnitz munkás borzalmas módon végzett családjával. Felesége felszólítására, hogy oltsa már le a villanyt és hagyja abba az olvasást, fejszét ragadott és először a feleségét, majd valósággal megdölvén, két gyermekét is megölte. Azt vallja, hogy módfelett bosszantotta, hogy az érdekesítő regényt mindegyre megszakította az asszony zsörtölődése. A gyermekekkel azért végzett, hogy a tanukat eltüntesse. Elmeállapotát megvizsgálták.

— Egyévi börtönre ítélte a tábla a strandkulcs tolvajt. Ma tárgyalta a kolozsvári tábla Mattyai István tizenkilencéves büntetett előléti zsebolvaj bűnügyét. Mattyai azzal volt vádolva, hogy a múlt nyáron a strandon ellopta Kardos Imre kabinkulcsát és a kabinból mintegy 5000 lej értékű holmit vitt el. Miután Mattyait visszaeső bűnösnek kell kezelni a törvényszék egyévi börtönre ítélte, amit a tábla is helybenhagyott.

— Még mindig beteg a német excsászár. Hágából jelentik: A hollandiai Doornban lakó II. Vilmos német excsászár egészségi állapotáról az utóbbi időben nyugtalanító hírek terjedtek el. A hírekkel kapcsolatban az excsászár udvar mesteri hivatala közleményt tett közzé, mely szerint II. Vilmos makacs hörgőhurutban szenved. Láza ugyan jelenleg nincs, de állapotában a legnagyobb elővigyázat szükséges.

— Összeomlott Ujpesten egy ház homlokfala és kilenc embert megsebesített. Ujpestről jelentik: Az Attila utcában egy ház homlokfala 10 méter hosszúságban lezuhant. A lezuhanó kövek kilenc embert megsebesítettek. Egy férfit és egy gyermeket közülök kórházba kellett szállítani.

— Eljegyzés. Gerzon Manyi (Nagybánya) és Kappel József (Kolozsvár—Gyergyószárhegy) jegyesek.

— Még nem találták rá a föld alá temetett beutheni bányászokra. Berlinből jelentik: A beutheni Karsten-Zentrum bányában még nem jutottak el a kilenc nap óta eltemetett bányászokhoz. A mentést szolgáló tárnakiásai munkálatok éjjel-nappal folynak.

— Meghalt Vilmos császár egyik huga. Berlinből jelentik: Zsófia volt görög királyné, Vilmos excsászár huga Majnafrankfurtban meghalt. 62 éves volt.

— Oroszország külföldi kiállításokat rendez. Londonból jelentik: Oroszország Francia-, Német-, Olasz-, Törökországban és Kanadában agrárkiállítások rendezését vette tererbe.

— Németország egyik legnagyobb gyára leállítja üzemét. Berlinből jelentik: A rheinhauseni Friedrich—Alfred kohóművek rendelések hiánya miatt beszünteti működését. Az üzembeszüntetés 4250 munkást érint. Lehet, hogy februárban újra megkezdhetik majd a munkát.

— Róth Mór halálához. Az Uj Kelet tegnapi számában egy sajnálatos félreértés következtében Róth Mór halálhírei híre fölé egy más név került, amelynek viselője a szamosújvári zsidó társadalom egyik vezető tagja és aki családjának, rokonainak valamint barátainak öröme a legjobb egészségnek örvend. A néphit szerint az, akinek halálhíre költik: hosszú életű lesz. Biztosak vagyunk benne, hogy Klein Mór, akinek neve félreértésből került be tegnapi híreinkbe, még igen sokáig fogja élvezni az élet örömeit. — Özv. Róth Mórné ezúton mond köszönetet mindazoknak, akik megboldogult férje halála fölötti fájdalmát enyhíteni igyekeztek.

NAPRÓL NAPRA

Newyorkból jelentik, hogy Arkansas állam nőt választott szenátorrá. Az új szenátor Carrawoys asszony, a demokrata párthoz tartozik. Ez az első eset, hogy a szenátusba nőt választottak be.

A Breszt-Litovszkban őrzött volt lengyel parlamenti tagok bünperében — mint Varsóból jelentik — négy fővadászt 3—3, hármat 2 és fél — 2 és fél, kettőt másfél-másfél évi börtönbüntetéssel sújtottak, míg egyet felmentettek.

Bombayban a központi negyedben összeütközések voltak külföldi árukat összehordó és felgyújtó hinduk és a karhatalom között. A rendőrök bambuszbotokkal kergették szét a rendbontókat. Számos súlyosabb sebesülés is történt. Az indiai kormányzat szigorú szankciók terhe mellett tiltotta a hinduk lapjainak, hogy a letartóztatásban levő vezéreik fényképeit közöljék.

Az állatvédő egyesület elküldötte a világ filmvállalatainak az expedíciós filmek ellen hozott határozatát. Ebben különösen azt kifogásolják, hogy a rendezők tömegesen öletik le az állatokat, hogy a film minél érdekesebb legyen.

Az újabb spanyolországi sztrájkhullám erősödik. San-Sebastianban a középületeket és a pénzügyi palotát erős katonai karhatalom őrzi. A baloldali szélsőségesek erőteljes akciót fejtenek ki céljaik szolgálatában.

Lichtenberg városrészen három fegyveres autós bandita kirabolt egy ékszerüzletet, majd gépkocsin továbbrobogtak. Az elrabolt ékszerek értéke meghaladja a tízezer márkát.

„Leánykereskedők” a címe a Corso mozi legújabb grandiózus filmjének. A fiatal lányok megvédésére alakult nemzetközi egyesület fennhatósága alatt készült az a filmremek, amely maga nemében egyedül áll az európai filmpiacon. Élethűen tárja a néző szemébe a mindazon borzalmakat, amelyek kereszttül a biztos halálba rohannak a minden emberi érzésből kivetkőzött kufárok kezei közé került áldozatok. A film oly tökéletesen van rendezve és megíratva, hogy a nézők valósággal átélnek az eseményeket. Mindezeket kivül a filmet kellemes zenéje és pazar kiállításai felejthetetlené teszik. A darab vezetőszerepét Dita Parló játssa.

Vidám sarak

**Skót: Mennyi a hajnyírás?
Borbély: Egy shilling.
Skót: És a borotválkozás?
Borbély: Hat pence.
Skót: Hát akkor borotválja meg a fejemet.**

**A skót felesége haldoklik és magához hivatja férjét.
— Nézd Mack — mondja elhaló hangon — én meghalok. Kérlek ne itt Londonban temessetek el, hanem szállítsátok holttestemet Aberdeembe és ott helyezték örök nyugalomra. Erzem, hogy itt, London földjében nem tudnék nyugodtan pihenni.**

— Rendben van — mondja a skót — de először mindenesetre Londonban temetünk el és ha látom, hogy itt nem tudsz nyugodni, akkor majd elszállítatlak.

Világnyelvek

Magántanulás utján való elsajátítására alkalmas nyelvtanok Schidlof dr. „1000 szó” módszere gyűjtő dobozban összegyűjtve. Angol 204, francia 204, német 204, olasz 272, spanyol 272 lej. Lenagénál Kolozsvár — kérjen ingyen nyelvkönyvjegyzéket.

LELEGZETEI VERE EGY VALDA PASTILLAIVAL

SZANKBAN

MEGVÉD A HIDEG, NEDVESSÉG ÉS BACILLUSOK ELLEN EZEN KÉSZÍTMÉNY FERTŐTLENÍTŐ SZEREI IMPREGNALJÁK A LEGELÉRHETETLEMBB RESZEKET IS ÉS MEGVÉDIK A TORZOT MELLETT ÉS TUDÓT MINDENFÉLE INFLAMMÁCIÓ SÉRÜLÉS ÉS MEGTAMADÁS ELLEN

GYEDEKEK, FELNÖTTEK ÉS ÖREGEK VEGYÉTEK AZONNAL ÉS TARTÁSOK MINDÉG KÉZNÉL

A DOBOZ FAC-SIMILJE KAPHATÓ MINDEN GYÓGYSZERTÁRBAN

SEK

...rógépet meg...
...ban.
...gyógyszertár...
...latokat „Meg...
...ábbít.
...nálló vas- és...
...licenciális...
...ársat keres...
...latokat „Biz...
...latt a kiadó...
...zaknál beve...
...le címüket...
...adóhivatalba...
...écsi sablonok...
...llítás, csipke...
...zéses kész...
...kézimunkasz...
...s.

UJ KELET *Legújabb hírek*

Parlament elé kerül a sorocai mérszárlás

„Akkor is löttek reánk a grancsárok, amikor már a földön voltunk” — vallotta halálos agóniában az egyik áldozat

A király kívánságára Rascanu tábornok is Sorocába utazott

Bucuresti-Bukarest, január 14. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Ma lesz egy hete annak, hogy Soroca egyik külvárosában a grancsárok borzalmas kegyetlenséggel legyilkoltak hat fiatal fiút és leányt. Marcovici tábornok, akit a hadügyminiszterium a mérszárlás ügyében a vizsgálat lefolytatásával megbízott, még mindig Sorocába tartózkodik s folytatja a kihallgatásokat. Nem lehet tudni, hogy milyen adatokkal és milyen konkluziókkal felszerelve tér vissza Bukarestbe Marcovici tábornok. Azok azonban, akik Sorocában jártak és a helyszínen győződtek meg a történetekről, egyöntetűen hangsúlyozták, hogy a grancsárok olyan kegyetlenséggel gyilkoltak, amit normális körülmények között nem is lehet megmagyarázni s ami csak szadiztikus elferdülésekből volna megérthető.

A halottakról felvett hivatalos orvosi látélet minden egyéb bizonyítéknál világosabban beszél arról, hogy mind a hatot közvetlen közelből löttek le. Felhasználva erre a lövészerszámok egész arzenálját.

A rendes fegyvereken kívül gépfegyvert is használtak a grancsárok, sőt gránátot is dobáltak a fiatalokra, hogy a hatás biztos legyen.

A legborzalmasabban megcsontkivá Riva Derautan tizenkilenc éves sorocai leány került ki a mérszárlásból. A szerencsétlen leányt nem kevesebb, mint huszonegy golyó érte, nem maradt egyetlen testrésze sem sértetlenül. Szívét, tüdejét, veséjét szitává löttek a golyók, amelyekről az orvosi látélet megállapítja, hogy kétfélek voltak: katonai fegyvergolyók és gránátból származó borsónagyságu sértek. „Az áldozat a golyók egy részét szembe, egy részt pedig oldalról kapta. A gránát-sértek közvetlen közelről érték.”

Az orvosi látélet háborzongató részletességgel sorolja fel az egyes áldozatoknál, hogy a különböző golyók milyen pusztítást végeztek el belső szerveikben. Ime a Sámuel Tichinovszkiről szóló látélet:

„Gépfegyvergolyó okozta halálát. Szemben állott azokkal, akik löttek reá. A halál oka belső vérzés, amelyet a máj és a vese repedése és a tüdő okozott. Öt-tizenöt méter távolságról löttek reá.”

A Zeide Ferdmannról szóló látélet még drámaibban hangzik. A boncolást végző orvos elmondja, hogy a golyók egy része már halála után érte a szerencsétlen fiatal tanítót, akire akkor is lövöldöztek a grancsárok, amikor a földön feküdt.

A vizsgálat szempontjából nagyon fontos az a vallomás, amelyet Tichinovszki Sámuel tett a kórházban a sorocai főügyész előtt. Tichinovszki volt az egyetlen, aki tizemegy órával túlélte a mérszárlást. Vallomásában, amelyről dr. Ursu kórházi orvos is jelen volt, a következőket mondta:

„Körülvettek a grancsárok és szó nélkül lövöldözni kezdtek reánk. Akkor is löttek még, amikor már a földön voltunk.”

Tichinovszki megerősítette vallomásában, hogy a fiatalokat törbe csalta a grancsár-káplár. Az Adeverul és a Dimineata hasábos tudósításokban számoltak be a sorocai drámáról és a legenergiusabb hangon követelik a szenekciókat. Ezzel szemben a Curentul és a Cuvantul agyonhallgatják a történeteket.

Az Universul, szokása szerint, zsidózik és arra hivatkozik, hogy a szovjethatárőrök is így járnak el, ha valaki meg akar szólni Oroszországnak.

A Neamul Romanesc, Iorga lapja azt írja,

hogy a fiatalok a katonaság elől akartak menekülni. Iorga szöcsöve elfelejti, hogy a fiatalok között két leány is volt.

A Dimineata jelentése szerint Rascanu tábornok, Beszarábia kormányzója, az uralkodó hívására sűrűn Szinajába utazott, hogy jelentést tegyen a királynak a sorocai drámáról.

Rascanu az uralkodó kívánságára Sorocába utazott, hogy személyesen vegyen részt a vizsgálat irányításában.

Ma délelőtt több beszarábiai kormánypárti képviselő jelent meg Ottescu belügyi alminiszternél, akitől a sorocai események szigorú kivizsgálását kérték. A kormánypárti parlamenterek rámutattak arra, hogy a lakosság rendkívül izgatott hangulatban van. A sorocai dráma egyébként a február elsején újra összeülő parlament elé kerül. A Zsidó Párt részéről Landau, a szociáldemokraták részéről pedig Mirescu fogják a kormányt a történetek miatt meginterpellálni.

Bulgária felveszi a kereskedelmi kapcsolatokat Oroszországgal?

A bulgár agrárpárt vezetőjének érdekes nyilatkozata

Szofia, január 14. Dascaloff, az agrárpárt parlamenti csoportjának vezetője ma sajtónyilatkozatot tett, melyben kijelentette, hogy úgy ő, mint pártja azt az álláspontot képviseli, hogy Bulgáriának fel kell vennie a kereskedelmi

kapcsolatokat Szovjetországgal. Bulgária elsősorban olcsón tudná ipari cikkeket Oroszországból beszerezni, másrészt Bulgária terményeinek te kintélys részét tudná elhelyezni Oroszországban.

Bethlen volt magyar miniszterelnök Rómába érkezett

A Neues Wiener Journal cikke Bethlen gazdaság politikai tárgyalásairól

Róma jan. 14. A Stefani távirati iroda jelenti: Bethlen István gróf volt magyar miniszterelnök az olasz fővárosba érkezett. Érkezésétől ott voltak a római magyar követség személyzete és az olasz külügyminisztérium megbízottjai.

A Neues Wiener Journal vezércikkében foglalkozik a volt magyar miniszterelnök olaszországi utjával és megállapítja, hogy Bethlen legutóbbi ausztriai és jelenleg olasz tárgyalásai a dunai államok gazdasági szövetségének tervével van összefüggésben, amelyet nem Csehszlovákia, hanem Olaszország támogatása mellett akarnak megvalósítani.

terelnök olaszországi utjával és megállapítja, hogy Bethlen legutóbbi ausztriai és jelenleg olasz tárgyalásai a dunai államok gazdasági szövetségének tervével van összefüggésben, amelyet nem Csehszlovákia, hanem Olaszország támogatása mellett akarnak megvalósítani.

A külügyminiszter belósolja, hogy a román-orsz paktum aligha fog sikerülni

Románia a béke kedvéért hajlandó volt áldozatokra is, csak azt kívánja, hogy területének egységét garantálják

Ghica külügyminiszter csütörtök déli előtt hosszabb expozé tartott az ország külpolitikai problémáiról a sajtó képviselői előtt. A reparációs konferenciát — mondotta rendkívül súlyos atmoszféra előzi meg. A Hoover-moratórium, majd Brüning nyilatkozata után a kilátások még sötétebbek. Ennek ellenére reméli, hogy sok problémát sikerül a konferencián megoldani. Az érdeklődés középpontjában azonban a leszerelési konferencia áll. Románia a maga szempontjait már az előkészítő bizottság ülésén kifejtette. Románia földrajzi és politikai helyzeténél fogva speciális magatartást kell tanúsítson és hangoztatnia kell, a biztonság biztosításának fontosságát. A konferencián meg kell majd vizsgálni az erkölcsi leszerelés kérdését is. Zaleszky lengyel külügyminiszterrel a varsói ut alkalmával egységes magatartást állapítottak meg. Beszél Ghica külügyminiszter az oroszokkal folytatott tárgya

lásokról is. A román kormány ebben az ügyben állandó kontaktusban van Varsóval és Párizssal, mert az ország szövetségeseivel együttesen kell haladnia. A román kormány utasításait és paktumtervezetét megbízottunk átadta a szovjet delegátusoknak. A tervezet azonos a lengyel tervezettel és a meg nem támadás kimondottan kívánja azokra a területekre, amelyek román szuverenitás alatt állanak. A szovjet delegátusok erre elfogadhatatlan választ nyújtottak át, amely Beszarábia ügyét nyitva hagyhatta volna. A román kormány erre non possumussal válaszolt, a szovjetek újabb különböző javaslatokat tettek, amelyek azonban ugyancsak nem voltak akceptálhatók. Amennyiben a rigai tárgyalások negatív eredménnyel végződnek, úgy igazi megvilágításba fogják helyezni azt a szellemet, amelyben Oroszország ezeket a meg nem támadási szerződéseket kötötte és igen értékes dokumentummal fog

nak szolgálni Románia részére a leszerelési konferencián és nagy mértékben meg fogják könnyíteni, úgy Románia, mint Lengyelország helyzetét. Bizonyítani fogják, hogy Románia a béke érdekében hajlandó volt komoly áldozatokra is, csupán azt kívánja, hogy az ő területi biztonságát és életlehetőségeit biztosítsák.

Hitler ellenelöllet állít Hindenburgnak

Berlin, január 14. Brüning nyilatkozata körül még el sem ültek a világszerte felvert politikai hullámok, de Németországban a Hitler párt már újabb sakkhuzással válaszol Brüningnek. Brüning nyilatkozata a Hitler-program teljes kisajátítását jelentette, mert a kampóskeresztes vezér éppen a jóvátételi adósságok megtagadásának gondolatával akvirálta támogatását.

Brüning nyilatkozata után Hitler újabb kormánybuktató eszközöz folyamodik. Ismeretes, hogy Hitler és Hugenberg visszautasították ugyan Brüningnek azt az ajánlatát, hogy Hindenburg elnöki mandátumát alkotmány módosítással hozza szabítsák meg, de ugyanakkor kijelentették, hogy Hindenburgot, mint a nemzeti szocialisták elnökjelöltjét jelölték. Hitler azóta megmondta a dolgot, ami egyik hozzá közel álló politikus nyilatkozatából látható. Frick volt thüringiai miniszter, akit a nemzeti szocialisták egyik vezető politikusaának tekintenek, a bajorországi Allgauban tartott beszédében kijelentette, hogy amennyiben a nemzeti szocialista párt rövidesen nem tudja megbuktatni a Brüning-kormányt, hogy a szélsőrendeleket feloldhassa, jelölt fog állítani a köztársasági elnök-választáson Hindenburggal szemben. A bejelentés Berlinben óriási szenzációt keltett és ezt fokozták azok a hírek, melyek szerint Hitler Münchenben a nemzeti szocialista párt vezérkarával Epp tábornok köztársasági elnökségének kérdésében folytat tárgyalásokat.

— Miért nem jelent meg a Patria. A Patria, a nemzeti parasztpárt kolozsvári hivatalosának igazgatósága annak közlésére kért fel, hogy a lap ma nyomda-sztrájk miatt nem jelenhetett meg. Valószínű, hogy holnap a lapot ismét megjelentetik, esetleg más nyomda igénybevételeivel.

— Tömegesen halnak éhen az emberek Anatóliában. Londonból jelentik: Anatólia dohánytermő vidékén Urla kerületben éhínség pusztít. A lakosság soraiból tömegesen halnak éhen. Sokan egy zsák lisztért egy bála dohányt is adnának, de nem tudnak még így sem élelmiszerhez jutni.

A Zsidónő Szakácskönyve

1000-nél több kitűnő recept. A közel 400 oldalas, szép kiállítású vászonötéses könyv

ÁRA: 300 LEI

Kapható az UJ KELET könyvosztályában

Taxa postală platite în numerar No. 224.716-929

da Baron L. Pop (Telefon: 9-77. Elővonta 110, negyed 600, egészévre 12 havonta 1, negyed egészévre 10 dollárértékű valuta. Hír szerint. Az „UJ KELET” bűnság, zsidóság Cikkeink utánnor megjelöléséve

Itt az elnök — Michalache nem ke... Vajda nem kell a r... leszenak nem kell a... rasztpárt. Mit volt mit tenni... kedett Bukarestbe m... valami okosat csinál... — Na most — rem... vök. Biztosan ott is... hogy újra a párt él... Nem így történt. M... Badaconsyba.

Csak éppen, hogy... egykori alvezéréivel... gott velük. Sőt sok... nekik az elnökválasz... Aztán hazatavozott... A pártvezérek pedi... rik a fejüket. Itt állnak egy egés... báttal, a testhez álló... tal, csak éppen egy... Az elnök... És gomb nélkül ak... tani az egész kabátot... Különös egy kabát... gombnak, csak éppen... baj lehet abból, ha a... még sokáig remetsék... Kerekedhetik a pá... elnök, aki sehogysem... zát a régi kabátot é... nemzeti-parasztpártot... Csinál majd magá... lshoz egy egész uj

Európa orvos... Benes doktor, aki... gresszív európai polg... sorozatot irt az „Qu... jelenlegi és várható... kezdtései szerint m... dőben le fog zajlan... javulás és általános... állani és pedig már... ban. Május rügyfaka... lengetni fogja a szí... tisztulnak, bizakodás... nyomorgó tömegeket... jelek vannak arra, ... nemcsak publicista, ... egyazon személyben... és víziók vannak arra... mai vámrendszer és... dályozhatna meg é... Európát, egy Balti E... Németországot, egy f... latin-szövetséget és e... gliát! A jelkes kijele... rült azonban a leszer... diplomatikusan szől... Benes doktor. Azt n... dolgozott a leszerelés... nem c többiek! Es di... gátja, hogy leszerelés... lidáció között szerves... vagon. Elhallgatja é... sem történiük meg a... nyári hónapokban... európai konföderáció... tor tévesen diagnoszt... prakszisban előfordul... szerezgy, aminek re... vallja kárát és sohase

és most jöjjön... „A miniszterelnök m... dülve...” Így szól a bukarest... audienciáról, amelyen... riselő feltárta a min... sorocai mérszárlás re... Ma már semmi kéts... A hat szerencsétlen... pontolt szándékkal cse... Csak egy kérdésre... let: Miért volt szükség... Ki akarták rabolni... Vagy ismeretlen erö... netlenséget akart ok... az orosz-román tárgy... Avagy mindössze a... éhény elvetemedett e